

Radu Vădeanu

Catalogul absențelor
Condamnări politice ale
Tribunalului Militar Cluj
între anii 1956–1964

Editura MEGA
Cluj-Napoca
2022

DTP și copertă:
Editura Mega

Redactor:
Simina Baumgarten

© Editura Mega, 2022

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

VĂDEANU, RADU

*Catalogul absenților: condamnări politice ale Tribunalului Militar Cluj
între anii 1956–1964 / Radu Vădeanu. – Cluj-Napoca: Mega, 2022*

Conține bibliografie

ISBN 978-606-020-461-9

94

EDITURA MEGA | www.edituramega.ro
e-mail: mega@edituramega.ro

Cuprins

9	CÂND FOSTE ABSENȚE DEVIN PREZENȚE PRIN ISTORIE
13	ARGUMENT
22	INTRODUCERE. METODOLOGIE
30	CAP. I. COMPLICITATEA INSTITUȚIILOR. JUSTIȚIA CA INSTRUMENT DE EPURARE POLITICĂ ÎN ROMÂNIA COMUNISTĂ
32	TIPOLOGII REPRESIVE ALE REGIMULUI COMUNIST: CONDMNĂRI POLITICE, INTERNĂRI ADMINISTRATIVE, PERCHEZIȚII ABUZIVE, CONFISCAREA AVERILOR, DEPORTĂRI, DOMICILIU FORȚAT, EXCLUDERI
43	SCURTĂ PRIVIRE ASUPRA LEGISLAȚIEI REPRESIVE
67	<i>Codul Justiției Militare</i>
70	TRIBUNALUL MILITAR – INSTITUȚIE DE REPRESIUNE POLITICĂ ÎN ROMÂNIA COMUNISTĂ
79	STRUCTURA TRIBUNALELOR MILITARE. ROLURI ȘI FUNCȚII
80	<i>Judecătorii, președintele completului de judecată</i>
83	<i>Procurorul militar</i>
91	<i>Asesorii populari</i>
93	<i>Avocatul</i>
98	<i>Martorii acuzării</i>
103	SECURITATEA – BRAȚUL OPERATIV AL EPURĂRILOR POLITICE
132	CAP. II. CONDMNĂRI POLITICE ALE TRIBUNALULUI MILITAR CLUJ ÎNTRE ANII 1956–1964. ÎNCADRĂRI TIPOLOGICE
142	DELICTUL DE OPINIE. PRINCIPALA INCRIMINARE DIN MOTIVAREA PROCESELOR POLITICE
159	<i>Scrisori anonime și manifeste. Violarea corespondenței</i>
171	<i>Exprimarea simpatiei față de Revoluția din Ungaria anului 1956</i>
196	<i>Politica de stat privind transformarea agricolă pe baze socialiste</i>
213	<i>Audierea și comentarea stărilor posturilor de radio „imperialiste”</i>

- 219 *Resurgența naționalistă maghiară, românească, ucraineană*
- 232 *Criticarea Uniunii Sovietice, a performanțelor sale tehnice și a relațiilor sale cu R.P. Română*
- 250 *Criticarea hotărârilor luate de C.C. al P.M.R. din 13–14 iulie 1959*
- 252 *Iminenta sosire a americanilor*
- 256 *Incriminarea ironiilor, a bancurilor, a aluziilor și sentimentelor*
- 259 *Răspândirea de zvonuri false*
- 260 *Cântarea unor cântece interzise*
- 266 *Exprimarea unor simpatii naziste*
- 268 IDENTITATE POLITICĂ
- 268 *Identitatea legionară. Partide naționaliste maghiare. Alte partide politice românești*
- 272 *Identitatea politică legionară*
- 299 *Partide naționaliste maghiare*
- 304 *Apartenența la alte partide românești*
- 310 IDENTITATE RELIGIOASĂ
- 310 *Martorii lui Iehova. Biserica Greco-Catolică. Biserica Adventistă. Biserica Ortodoxă. Oastea Domnului. Biserica Romano-Catolică*
- 313 *Martorii lui Iehova*
- 325 *Biserica Greco-Catolică*
- 341 *Biserica Adventistă*
- 349 *Biserica Ortodoxă*
- 364 *Oastea Domnului*
- 370 *Biserica Romano-Catolică*
- 381 *Biserica Reformată*
- 387 *Biserica Unitariană*
- 389 *Cultul „stiliștilor”*
- 392 *Secta milenistă*
- 393 ORGANIZAȚII ANTICOMUNISTE
- 430 DELICTE DE FRONTIERĂ
- 449 DEȚINERE ȘI RĂSPÂNDIRE DE PUBLICAȚII INTERZISE
- 464 DELICTUL DE OMISIUNE A DENUNȚĂRII ȘI DELICTUL DE FAVORIZARE A INFRACTORILOR
- 471 ALTE TIPURI DE SENTINȚE POLITICE
- 505 VOCABULAR. NOȚIUNI DE PROPAGANDĂ COMUNISTĂ ÎN ACTUL DE JUSTIȚIE
- 521 CAP. III. CATALOGUL ABSENȚILOR. ELEMENTE DE CREDIBILITATE. ASPECTE NUMERICE ȘI GRAFICE
- 523 ELEMENTE DE CREDIBILITATE
- 583 BIBLIOGRAFIE

Introducere. Metodologie

Abordarea istoriografică a subiectului represiunii comuniste a fost făcută în perioada postdecembristă din mai multe perspective. Dintre acestea, cele mai numeroase sunt mărturiile de natură memorială – scrise sau valorificate oral – ale victimelor epurărilor politice, și care oferă cele mai multe amănunte legate de contextul arestărilor, al anchetelor, al sentinței de judecată și al traseului penitenciar.

Lucrările de specialitate dedicate analizei mecanismelor represiunii judiciare românești, sau a spețelor care să prezinte unitar fondul acuzator susținut în instanță de procuratură, baza legislativă, și deznodământul dosarului penal – comun sau individual – sunt mai degrabă puține, iar perspectiva este adeseori una secvențială, limitată doar la anumite procese penale particulare. Dintre aceste studii dedicate fenomenului proceselor comuniste, majoritatea au fost construite în jurul unor procese penale cu rezonanță, cum ar fi cartea Doinei Jela, *Cazul Nichita Dumitru. Încercare de reconstituire a unui proces comunist. 29 august – 1 septembrie 1952*, ori *Anatomia mistificării* de Stelian Tănase, *Delictul de opinie. Procesul ziariștilor 1945*, scrisă de Emil Rus, sau lucrarea Laviniei Betea *Lucrețiu Pătrășcanu. Moartea unui lider comunist*, și care detaliază dimensiunile înscenărilor judiciare ale acestor procese particulare.

Menținerea restricțiilor de acces la documentele arhivelor militare pentru o lungă perioadă de timp după 1989 a amânat momentul cercetării în ansamblu a activității instituțiilor cu atribuții penale din România comunistă. În cazul nostru, parcurgerea integrală a sentințelor Tribunalului Militar Cluj pe anii 1956–1964, aflate în custodia Arhivelor Militare Pitești, a motivat ulterior ideea elaborării acestei lucrări.

Catalogul absenților și-a propus prezentarea într-o variantă exhaustivă a represiunii comuniste pusă în practică de Tribunalul Militar Cluj ca și instanță de fond¹⁷ în perioada anilor 1956–1964, prin identificarea sentințelor politice și interpretarea condamnărilor în baza învinuirilor susținute în instanță de procurorii militari. Demersul nostru de identificare a persoanelor condamnate politic în

¹⁷ Conform Codului de Procedură Penală, la art. 319 se precizau următoarele: „Hotărârile prin care instanțele rezolvă fondul cauzei se numesc sentințe, iar hotărârile prin care instanțele se pronunță asupra recursului sau cererii de îndreptare se numesc decizii. Toate celelalte hotărâri date de instanță în timpul judecății se numesc încheieri.” *Codul de Procedură Penală. Text oficial cu modificările până la data de 1 iulie 1955, urmat de o anexă de acte legislative*, Editura de Stat pentru Literatură Economică și Juridică, București, 1955, p. 125.

sentențierile arhivei militare din acest interval de timp și-a propus să umple un gol informațional cu date preluate cu multă acuratețe. Totodată ne-a preocupat realizarea unui profil general al condamnărilor în instanță, elaborat prin extragerea informațiilor din fondul de acuzări susținute de către procurorul militar în concluziile de învinuire. Am insistat, de asemenea, asupra prezentării faptelor care constituie obiectul învinuirilor, al structurii motivaționale care a stat la baza întocmirii dosarului penal de judecată, precum și al concluziilor procuraturii¹⁸, în dorința de a surprinde modul în care se putea instrumenta un astfel de dosar politic și implicit caracterul abuziv al acestor condamnări, reliefat de multe ori și prin discrepanța dintre fondul factual și pedeapsa aplicată.

Din perspectiva identificării tuturor condamnărilor politice ale sentențierelor Tribunalului Militar Cluj pe anii 1956–1964, a analizei motivațiilor incriminatorii și a centralizării acestor date în forma actuală, **Catalogul absențelor** vine cu un element de noutate. Prin raportarea la un interval de timp care încadrează cea de-a doua etapă de represiune judiciară, lucrarea noastră reușește să surprindă dinamica actului decizional al Tribunalului Militar Cluj în raport cu penalizarea diferitelor forme de dizidență, de expunere și de expresie anticomunistă.

Dintre lucrările de sinteză care prezintă în ansamblu funcționalitatea sistemului legislativ românesc în perioada propusă și contextul istoric al anilor 1956–1964, ne-au fost de un real folos lucrarea cercetătorului Liviu Crăcană, *Dreptul în slujba puterii. Justiția în regimul comunist din România 1944–1958*, lucrarea lui Stelian Tănase, *Elite și societate. Guvernarea Gheorghiu Dej. 1948–1965*, teza de doctorat a cercetătorului Corneliu Pintilescu, *Mecanisme judiciare ale represiunii politice în România comunistă. Studiu de caz: Tribunalul Militar Cluj, 1948–1956* apărută în anul 2012 în formă revizuită la Editura Presa Universitară Clujeană, cu titlul *Justiție militară și represiune politică în România comunistă: (1948–1956). Studiu de caz: activitatea Tribunalului Militar Cluj*. Cu intenția de a menține o linie de echilibru în elaborarea studiului nostru, am luat permanent în referință cele patru volume ale Academiei Române dedicate represiunii comuniste – *România 1945–1989, Enciclopedia Regimului Comunist*, vol. I A–E, vol. II F–O, vol. III P–R, vol. IV S–Ș. Anumite informații referitoare la persoane cu funcții de conducere în nomenclatura de partid și de stat au fost redată în note de subsol folosind informațiile din *Confesiunile elitei comuniste. Arhiva Alexandru Șiperco*¹⁹. Date biografice suplimentare, informații legate de viața și persecuția politică a unor persoane la care s-a făcut referire, au fost culese ocazional din volumele dedicate victimelor terorii comuniste, scrise de Cicerone Ionițoiu²⁰.

¹⁸ Despre prevederile legislative privind deliberările și hotărârile instanțelor de judecată, vezi *Codul de Procedură Penală ...*, p. 124–128.

¹⁹ *Confesiunile elitei comuniste. Arhiva Alexandru Șiperco*, Academia Română, Institutul Național pentru Studiul Totalitarismului, vol. II, III, IV, București, 2016, 2018, 2019.

²⁰ Cicerone Ionițoiu, *Victimele terorii comuniste. Arestați, torturați, întemnițați, închiși. Dicționar A–B, 2000, Dicționar C, 2002, Dicționar D–E, 2002, Dicționar F–G, 2002, Dicționar H, I, J, K, L, 2003, Dicționar M, 2004, Dicționar N–O, 2005, Dicționar P–Q, 2006, Dicționar R, 2007, Dicționar S, 2008, Dicționar Ș, T, Ț, U, V, W, X, Y, Z, 2010*, Editura Mașina de Scris, București.

Scopul prezentei lucrări poate fi rezumat la două întrebări simple referitoare la condamnările politice: **Cine?** și **De ce?**

Studiile de specialitate acoperă adeseori doar parțial subiectul nominal al represiunii comuniste. Din acest motiv ne-am propus identificarea „dușmanilor poporului” și centralizarea învinuirilor procuraturii care, în scenariul demersului penal, au motivat punerea lor în această nefericită ipostază. Aflarea răspunsurilor la aceste întrebări ne-au capacitat dorința de a înțelege mecanismul de reprimare comunistă, însă ne-a alimentat și dorința de a găsi răspunsuri și la alte întrebări conexe: Care era procedura judecării și condamnării acestor persoane? Care au fost principalele tipuri de condamnări? Care era baza reală a acuzărilor privind periclitarea integrității și stabilității statului român comunist? Cât era real și cât era contrafăcut în actul de acuzare al procuraturii? Care a fost rolul tribunalelor militare în represiunea politică? De ce au fost condamnate persoane civile de către instanțele militare? Cine și pe cine a reprezentat Tribunalul Militar Cluj? Cine a primit cele mai aspre pedepse? Câte persoane și-au pierdut viața ca urmare a acestor condamnări?

Răspunsul la întrebarea **Cine?** a însemnat parcurgerea acestor sentințe și identificarea celor de natură politică, în baza rechizitoriului pus în sarcină și a articolelor de lege care au animat aceste condamnări. În conturarea tabloului represiv, ne-a preocupat în mod deosebit aflarea identității acestora, a datelor lor personale, educaționale sau sociale, a cazierului politic individual, cu evitarea pe cât posibil a menționării oricăror altor incriminări penale de altă factură decât cele politice. De asemenea am dat o mare importanță surprinderii motivațiilor acuzatorii care au pus în practică aceste înscenări judiciare, elemente esențiale în conturarea tabloului represiunii comuniste și a tipologiei incriminătorii din perimetrul de timp și spațiu propus²¹.

În privința identificării plene a represiunii judiciare instrumentate de instanța clujeană, trebuie menționat faptul că Arhivele Militare ale U.M. 02405 Pitești dețin centralizate sentințele Tribunalului Militar Cluj aferente anilor 1947–1974, care însumează un număr de peste **23.000 de sentințe**, lucrarea noastră reușind să acopere aproximativ **12%** din totalul acestora. Raportându-ne și la contribuția Tribunalului Regiunii a III-a Militare Cluj ca instanță de recurs, menționăm că ea totalizează un număr de peste **14.000 de decizii** arhivate, raportate la intervalul anilor 1952–1964, probabil multe dintre acestea parte integrantă a parcursului penal demarat prin pronunțarea sentințelor Tribunalului Militar Cluj ca instanță de fond. Pentru a ne face o idee asupra investigației noastre raportată la totalul arhivistic

²¹ În centralizarea sentințelor de condamnare politică am încercat să evităm orice referință la aspectele penale prezente sau de cazier, altele decât cele politice. În anumite cazuri acest lucru a fost imposibil din cauza contextului faptic al condamnării care era legat direct de săvârșirea unei alte fapte de natură penală. În această situație am căutat să oferim cât mai puține informații legate de fapta de natură penală, deși, din studiile de specialitate reiese faptul că, în întregirea dosarului penal, Securitatea s-a folosit și de articolele codului civil, altele decât cele care vizau securitatea statului, evidențind cazierul politic anterior – condamnări penale, rețineri administrative, trimiterea în lagăre de muncă sau domiciliu forțate.

al sentințelor și deciziilor instanțelor militare clujene aflate în păstrarea Arhivelor Militare, putem afirma că am reușit parcurgerea a aproximativ 7% din totalul lor.

Un alt obiectiv al lucrării a fost centralizarea condamnărilor din sentințele pronunțate de Tribunalul Militar Cluj, ca instanță de primă judecată, anume cuantificarea anilor și lunilor de condamnare pronunțată de această instanță. În centralizarea acestui tip de informații, am ținut cont exclusiv de prima sentință, anume cea a Tribunalului Militar Cluj, indiferent de deciziile sau sentințele ulterioare pronunțate de alte foruri judecătorești – instanțe de recurs sau instanțe penale superioare prin care acuzatului i se diminuea sau i se mărea quantumul pedepsei. Informația legată de perioada efectivă de ispășire a condamnării penale poate fi regăsită de cele mai multe ori și în cazul sentințelor parcurse, în cele peste 76.000 de fișe matricole penale indexate pe site-ul IICCMER.

Fișele matricole IICCMER²² au fost și ele folosite în demersul nostru cu scopul de a oferi informații cât mai complete legate de destinul fiecărui condamnat politic din perioada studiată, inserând la fiecare fișă personală de condamnare politică câte un link către fișă matricolă personală. Din informațiile oferite de acest prețios set de documente, am extras în cazul fiecărui inculpat în parte traseul penitenciar aferent exclusiv condamnării penale regăsită în eșantionul nostru, cu menționarea morții condamnatului în timpul executării pedepsei, dacă acest aspect se regăsea în informațiile fișei matricole. Deși multe din persoanele condamnate de către tribunalul clujean în perioada propusă aveau deja un cazier politic – fie ca urmare a unei alte condamnări anterioare, fie din cauza unor „rețineri administrative”, am preferat să inserăm în fișele personale datele legate de cazierul politic obținute exclusiv din informațiile sentințelor de condamnare politică analizate. Aceste fișe personale realizate prin extragerea informațiilor din sentințiere au stat la baza prezentei lucrări. Din motive cantitative, ele nu vor apărea în această versiune editată, însă luăm în calcul realizarea unei versiuni online în care ele să poată fi accesate.

Răspunsul la întrebarea **DE CE?** aceste persoane au primit condamnări de natură politică a însemnat centralizarea informațiilor structurate în „starea de fapt”, practic probatoriul alcătuit de organele de anchetă penală și susținut în fața instanței de judecată de procurorul militar, și transpunerea acestora în peste 2.000 de fișe de condamnare individuală. În afara probelor la dosar, a trebuit să ținem cont de contextul în care a avut loc desfășurarea acestei noi etape de represiune judiciară dictată de interese politice.

²² Din totalul persoanelor condamnate prin sentință penală de Tribunalul Militar Cluj, unele nu figurează în lista fișelor matricole penale centralizate pe site-ul IICCMER. Am remarcat absența din rândul fișelor matricole a militarilor în termen care erau condamnați pentru refuzul satisfacerii serviciului militar pe motive religioase, condamnați în baza Codului de Justiție Militară, dar și a altor persoane condamnate penal în baza articolelor dedicate acestor infracțiuni – art. 209 și art. 327 C.P. O posibilă explicație ar putea fi cea a neconcordanțelor dintre numele persoanelor condamnate în sentințele tribunalului clujean și preluarea acestor date în fișele matricole penale. Am observat adeseori transcrieri diferite mai ales în cazul numelor maghiare de familie sau de botez care erau transcrise greșit, diferit sau într-o formă româniată. Menționăm că identificarea fișelor matricole penale aferente condamnărilor politice parcurse s-a făcut în perioada anilor 2015–2018.

Din debutul anului 1958 asistăm la punerea în practică a ultimului val de arestări masive, cu scopul anihilării potențialelor tentative, reale sau imaginare, de coagulare a unor forme de opoziție antiguvernamentală. Inițiată pe fondul revoluției maghiare din 1956 și a retragerii armatei sovietice de pe teritoriul R.P. Române din anul 1958, noul val de condamnări politice a impus o altă cadență represivii politice. Dacă în sentințele politice ale anilor 1956, 1957, fondul probator și implicit rechizitoriul procurorului de caz erau adeseori detaliate, argumentate, după anul 1958, concluziile de învinuire în cazul sentințelor individuale sunt tot mai succinte, mai lapidare, adeseori de câte o singură frază, iar pedepsele devin tot mai aspre, în comparație cu alte delictive politice identice incriminate în anii precedenți sau cu alte infracțiuni grave – crime, violuri – comise de militari în termen și instrumentate tot de Tribunalul Militar Cluj. Mijlocul perioadei de referință surprinde transformarea actului de justiție într-o formă de simulare judiciară aplicată cu scopul salvării aparențelor legalității necesare condamnării „elementelor dușmănoase” și înscenării unui „act juridic” capabil să impună obediența în rândul populației.

În acest sens, spre deosebire de primii ani de după instaurarea comunismului în România, când reprimarea „dușmanilor poporului” era pusă adeseori în practică fără a parcurge un traseu în justiție²³, în perioada studiată se observă o preocupare a instituțiilor statului de a conferi credibilitate actului de justiție, de a sublinia caracterul „dușmănos” sau „uneltitor” al acuzațiilor și a da astfel un plus de legitimitate sentințelor politice pronunțate.

Centralizarea motivațiilor acuzării a reunit argumentele prin care statul comunist și-a îndeplinit misiunea de excludere a persoanelor indezirabile sau refractare la noul model social și politic de tip „homo sovieticus”. Motivațiile acuzării oscilează la fiecare caz în parte, între cele mai abracadabrante sau cele susținute cu argumente ideologice, între cele concise și cele construite elaborat, însă aplicate unitar sub numitorul comun al penalizării, excluderii și coerciției – în definitiv, o formalitate juridică de finalizare a unor dosare întocmite de cele mai multe ori de către Securitate.

Perioada analizată este delimitată cronologic de izbucnirea Revoluției din Ungaria și de emiterea celui din urmă decret de eliberare a deținuților politic din anul 1964, marcată ca vârf al represivii judiciare între anii 1958–1962. Dacă represiunea politică instaurată în anii imediat următori preluării puterii din anul 1946 de către Partidul Comunist a fost motivată de dorința noii nomenclaturi comuniste de impunere a noii structuri politice și de resetare a modelului social burghez, anii de prigoană ai sfârșitului deceniului cinci au un caracter preventiv, motivat de intenția de descurajare a eventualelor poziții anticomuniste. Așa cum remarca și Nicolae Steinhardt în *Jurnalul fericirii*²⁴, el însuși condamnat la 12 ani

²³ Pentru condamnările fără judecată din debutul regimului comunist vezi Nicoleta Ionescu Gură, *Munca forțată din România în regimul comunist. Internările administrative din perioada Gheorghiu-Dej (1948–1965)*, Editura Corint, București, 2018.

²⁴ „Poate că arestările din perioada 1947–1950, să fi avut și caracter de teroare politică. Cele din

muncă silnică în procesul Noica – Pillat din anul 1960, spre deosebire de arestările politice ale anilor '47-'50, puse în aplicare în baza unei epurări politice sistemice, arestările din perioada sfârșitului de deceniu cinci erau numai „demențiale”, prin numărul și facilitatea punerii lor în aplicare, varietatea tipologică a rechizitoriilor având ca numitor comun „uneltirea” împotriva orânduirii de stat, aspru penalizată în raport cu fapta propriu-zisă.

O apreciere asemănătoare face și Alexandru Mihalcea²⁵ în memoriile sale: „*Noi suntem, la scara națiunii, al doilea val mânat către țarcuri. Primul a fost tocat la canal, din '49 până în '53, zdrobit la Galeș, Peninsula, Poarta Albă, pe șanțul dinspre Năvodari de la temelia căruia arheologii viitorului vor scoate odată și-odată schelete fără nume. La Aiud unde oamenii au mâncat var de pe pereți de foame, și la Sighet. Au pierit atunci marii intelectuali ai țării, cei mai destoinici militari, lamura clasei politice. Noi suntem altceva, noi facem pasul de la individualitate la număr. Noi suntem statistică. Unii nici nu știu ce caută acolo.*”²⁶

Pentru aflarea motivațiilor de la dosar, ne-am concentrat eforturile pe analiza și centralizarea informațiilor din sentințele studiate și care, deși în marea lor majoritate prezintă speța într-un mod părtinitor, profund ideologizat și cu încălcarea principiilor elementare de drept, a reprezentat totuși singura noastră sursă de informare cu privire la aspectului faptic. Excepțiile acestor cazuri au fost foarte puține și ele s-au bazat pe mărturiile foștilor deținuți politic, apărute după 1989 în lucrări memoriale sau în presă, așa cum este cazul lui Raul Volcinshi, Traian Neamțu, sau al Niculinei Moina, condamnată în sentința comună a organizației contrarevoluționare „Tineretul Liber” din Reghin. Parcurgerea în întregime a dosarelor de condamnare aferente sentințelor centralizate, care cuprind detaliile de anchetă, de probator precum și depozițiile complete ale martorilor și ale acuzaților, completate eventual cu informații obținute din dosarele de urmărire ale Securității aflate în arhiva C.N.S.A.S., ar aduce, desigur, o perspectivă mai completă asupra motivațiilor reale ale condamnărilor cuprinse în prezentul volum. Demersul nostru poate fi un prim pas în acest sens.

În conturarea tabloului represiv, am dorit să identificăm profilul condamnatului politic, caracterul și motivațiile penale care au întregit rechizitoriul procuraturii. Pentru o mai bună prezentare a contextului totalitar, am redat în citat pasajele de propagandă comunistă, dimensiunea ideologică, didactică și coercitivă impusă de

1958–1959 sunt numai demențiale. Regimul e consolidat, orice justificare politică a dispărut. Acum mașina se rotește de la sine. Mătura ucenicului bate darabana. Țelul e uitat. Înghițiți, mestecați. Sunt puși sub stare de arest spiritești, bridgiști, dansatori, coriști. Lotul bridgiștilor, lotul spiriteștilor, lotul Patriarhiei, lotul ascultătorilor de radio, lotul comentatorilor, lotul filateliștilor (au făcut schimburi de mărci, pe una se afla chipul mareșalului Antonescu).” – Nicolae Steinhardt, Jurnalul Fericirii, Editura Polirom, Iași, 2008, p. 400.

²⁵ Alexandru Mihalcea, student la facultatea de Ziaristică, arestat la 25 martie 1959, torturat 3 luni la sediul Securității din București, este condamnat la 4 ani închisoare prin sentința nr. 636/19 iunie 1959 în baza unui dosar contrafăcut de anchetatori pe care acuzatul fusese obligat să-l semneze fără să fie lăsat să îl citească, vezi Cicerone Ionițoiu, *Victimele terorii comuniste...*, litera M, Editura Mașina de Scris, București, 2004, p. 255–256.

²⁶ Alexandru Mihalcea, *Jurnal de ocnă*, Editura Albatros, București, 1994, p. 93.

partidul comunist în actul de justiție și reliefaarea spiritului ideologic sub care s-au desfășurat procesele politice instrumentate de Tribunalul Militar Cluj. Un glosar al noțiunilor de propagandă folosite în sălile de judecată din perioada studiată se regăsește în vocabularul elaborat la sfârșitul prezentei lucrări.

În parcurgerea sentințelor am căutat să identific cu acuitate motivația acuzării și, unde acest lucru a fost evident, mobilul din spatele acesteia. Dacă în fondul delictului de opinie inculpatul a fost acuzat, spre exemplu, de a fi exprimat mai multe păreri anticomuniste, am încercat sintetizarea lor, prezentându-le în citat doar pe cele mai reprezentative, mai inedite sau mai absurde, din punctul de vedere al incriminării. De asemenea, am trecut cu vederea depozițiile martorilor, care de cele mai multe ori confirmau acuzarea. În privința ortografiei, am corectat ocazional greșelile de ortografie sau pe cele de redactare, păstrând totuși pe cele mai flagrante și redându-le în citat.

Ca ipoteze de lucru în parcurgerea sentințelor de condamnare, am optat pentru păstrarea unui registru de echilibru în identificarea vinovăției și implicit în redarea spiritului justiției specific acestei perioade istorice. Existența prevederilor legislative care permiteau condamnarea persoanelor învinuite de delikte împotriva securității statului, a „neltirilor” împotriva orânduirii sociale sau a „agitațiilor publice” a conferit legalitate actului de justiție, însă motivația reală a fost dictată de cele mai multe ori de imperativul prezervării puterii politice de stat. Un aspect important de care am ținut cont a fost redarea trecutului penal al învinuiților din dosarele de judecată. Privit în contextul demarării noilor procese politice ale sfârșitului anilor '50, cazierul politic putea ușura demersul organelor statului în construirea unor noi dosare de urmărire penală, acuzațiile cuprinse în dosarele de judecată anterioare, finalizate prin condamnări penale, regăsindu-se adeseori și în noile instrumentări judiciare. Informațiile din trecutul politic penal al condamnaților politici sunt adeseori lacunare, sau în neconcordanță cu fișele matricole penale ale IICCMER. În acest sens, pentru persoanele care figurau în sentințiere ca având un cazier politic – fie ca urmare a unei condamnări politice anterioare, fie datorită unor „rețineri administrative”, am dat prioritate acestor informații din sentințier, în ciuda eventualelor neconcordanțe cu cele din fișele matricole penale prezentate pe site-ul IICCMER.

De asemenea, din contextul faptic al concluziilor de învinuire, ne-am concentrat atenția exclusiv asupra motivațiilor care au declanșat procesul politic, orice alte informații din dosar fiind apreciate ca nerelevante pentru demersul nostru. Pentru a reliefa linia ideologică impusă de regimul comunist în actul de justiție, am reprodus în citate formulările specifice propagandei vremii, precum și încadrările defăimătoare ale învinuiților, prezentați de către procurorul de caz în cuvinte depreciative fie din cauza identității lor politice, religioase sau sociale, fie motivate de anumite atitudini „dușmănoase”, neconforme față de etalonul de partid.

În demersul nostru am tratat periferic încadrările „în drept” din contextul sentinței, acestea susținând, de cele mai multe ori identic, argumentele de ordin legislativ în baza cărora s-au pronunțat sentințele de condamnare. Depozițiile

martorilor, ale apărătorului ales sau ale apărătorului din oficiu au avut și ele o relevanță minoră, în contextul în care intenția noastră principală a fost identificarea condamnaților politic și a fondului de învinuire. În acest sens, ne-am concentrat efortul pe surprinderea caracterului politic al instrumentărilor judiciare și al reprimării libertăților individuale în toate formele ei de expresie – libertatea cuvântului, libertatea de mișcare, dreptul la liberă corespondență, reprimarea oricăror identități politice diferite de cea comunistă, persecutarea unor afilieri religioase interzise sau a exponenților claselor sociale „asupritoare”, după modelul ideologic trasat de doctrina marxist-leninistă.